

Monika Blendowska*

SENS I ZNACZENIE RELACJI INTYMNEJ W NARRACJACH PAR W KOHABITACJI

Abstrakt. Sfera małżeńsko-rodzinna współczesnego człowieka podlega nieustannym zmianom pod względem sposobu jej realizacji oraz form wspólnego życia. Najlepszą egzemplifikacją przemian w tej sferze jest kohabitacja. Artykuł prezentuje wyniki badań jakościowych dotyczących właśnie tego obszaru. Celem niniejszego tekstu jest próba odpowiedzi na pytanie, co przeżycie czy przeżywanie bycia w kohabitacji znaczy dla osób, które w niej funkcjonują. Zastosowanie w prowadzonych badaniach metodologii fenomenologicznej pozwoliło na dotarcie do sensów i znaczeń, jakie swojej relacji intymnej nadają osoby badane, a tym samym umożliwiło uzyskanie rozumiejącego wglądu w badaną rzeczywistość. Do tej pory obszary te były „nieobecne” w polskich badaniach pedagogicznych. W artykule omawia się znaczenie tego rodzaju związku dla badanych, składniki tego doświadczenia, takie jak tworzenie własnej definicji związku oraz uczucie jako podstawę relacji intymnej.

Słowa kluczowe: związek kohabitacyjny, relacja intymna, rodzina, fenomenologia.

1. Związki/relacje intymne

Pojęcie intymności jest terminem trudnym do zdefiniowania. W obliczu szybkich przemian życia społecznego, politycznego, zmian obyczajowości i kultury, sam sposób definiowania tego pojęcia uległ różnym przemianom. Przede wszystkim jest to termin wieloznaczny, który może opisywać różne rodzaje związków, takie jak: związki między przyjaciółmi, partnerami seksualnymi, członkami rodziny. W socjologii pojęcie intymności początkowo było używane na określenie relacji rodzinnych lub więzi we wspólnocie. W toku rozwoju badań socjologicznych nad istotą związków intymnych termin ten ewoluował. Współcześnie badacze utożsamiają pojęcie intymności z relacjami zachodzącymi między dorosłymi ludźmi, najczęściej seksualnymi, „definiując je w kategoriach zindywidualizowanych, negocjowanych interakcji, w przeciwieństwie od wcześniejszych ujęć dotyczących w większym stopniu kategorii *gender*” (Grochalska 2013: 146).

*Mgr, Wydział Nauk Pedagogicznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, ul. Gagarina 9, 87-100 Toruń; m.blendo@doktorant.umk.pl.

Anthony Giddens w swojej koncepcji *czystej relacji* zwraca uwagę na ważną jakościową zmianę zachodzącą współcześnie w sferze intymności. Autor definiuje tę relację, w odróżnieniu od związków tradycyjnych, jako: „opartą na równości płci i równowadze uczuciowej” (Giddens 2007: 10). Podstawą relacji intymnej staje się coraz częściej uczucie łączące dwoje ludzi – jeśli ono się wyczerpie lub przemienie, wówczas związek się rozpada (Nowak-Dziemiąnowicz 2013: 9).

Podobnie rzecz ujmują Ulrich Beck i Elisabeth Beck-Gernsheim, wskazując na stopniową indywidualizację i demokratyzację relacji intymnych. Opisuując współczesne przemiany w sferze życia rodzinnego, autorzy podkreślają wagę uczucia między mężczyznami i kobietami oraz zaznaczają, iż uczucie łączące oboje partnerów jest ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej (Beck, Beck-Gernsheim 2013: 55). Zwrot ku bliskim więziom uczuciowym w relacji we dwoje, według autorów tej koncepcji, to wynik powstania nowej fazy w rozwoju społeczeństw – fazy indywidualizmu, która oddziałuje na sposób i rytm codziennego życia, zmieniając tradycyjne poglądy, zachowania i wartości związane ze sferą życia rodzinnego. Proces indywidualizacji pozwala kobietom i mężczyznom na odejście od tradycyjnie ujmowanych ról i poszukiwanie własnej ścieżki (Ostrouch-Kamińska 2013: 130). W odróżnieniu od Giddensowskiej koncepcji *czystej relacji*, autorzy tej koncepcji upatrują podstaw stabilności związku nie w samym związku, lecz w *ucieczce w bliskość*, na którą skazany jest człowiek współczesny.

Analizowane procesy przemian w zakresie intymności wskazują na zmianę ujmowania relacji między partnerami, która postępuje w kierunku bliskości i intymności oraz partnerstwa, a którą można określić mianem tryumfu *emocjonalnego indywidualizmu* (Giddens za: Ostrouch-Kamińska 2013: 131).

2. Kohabitacja

W polskiej przestrzeni społecznej do narastających zjawisk należą związki nieformalne, zwane inaczej kohabitacją, konkubinatem (Biernat, Sobierajski 2007: 20). Są to tzw. związki *luźne* – bez uroczystości w kościele czy urzędzie, reguł dotyczących ich początku i zakończenia, charakteryzujące się względną stabilnością, wspólnymi zwyczajami i normami, jak również gospodarstwem domowym i potomstwem (Łukasiewicz 2011: 58). Do najbardziej znanej formy związku nieformalnego należy kohabitacja. Pojęcie „kohabitacja” wywodzi się od łacińskiego słowa *cohabitare*, które oznacza „współmieszkać” (Janicka 2006: 13). Według Jana Trosta związek kohabitacyjny tworzą dwie osoby płci przeciwnej, które przez dłuższy czas wspólnie zamieszkują, a także prowadzą wspólne gospodarstwo domowe i utrzymują stosunki seksualne (Trost za: Janicka 2006: 13). Anna Kwak kohabitację definiuje jako „trwałe pożycie kobiety i mężczyzny bez zawarcia związku małżeńskiego” (Kwak 2005: 63–64). Piotr

Szukalski zwraca uwagę na brak w definicji kohabitacji ujęcia strony ekonomicznej tego typu związku, podkreślając, iż pary pozostające w kohabitacji nie muszą tworzyć wspólnego gospodarstwa ekonomicznego, mogą razem zamieszkiwać, ale mieć oddzielne konta bankowe (Szukalski 2004: 49). W ostatnich latach związki nieformalne zaczęto określać jako „alternatywne formy życia rodzinnego” (Kwak 2005). Jak podkreśla Tomasz Szlendak, to formy alternatywne wobec „nuklearnej struktury, czyli dwójki rodziców i ich dzieci” (Szlendak 2010: 458). Anna Kwak nazywa je „[...] układami wzajemnych powiązań seksualnych i rodzinnych, które nie są usankcjonowane prawnie i/lub nie posiadają biologicznego rodzicielstwa” (Kwak 2005: 51), zaś Ulrich Beck i Elisabeth Beck-Gernsheim określają je mianem „dzikich związków” (2013: 6). Związki kohabitacyjne stają się – jak podkreśla wielu autorów – nową formą, konkurencyjną wobec małżeństwa formalnego (Kwak 2005: 52). Zmienia się także postrzeganie tradycyjnego małżeństwa. Badania zagraniczne ostatnich kilku dekad pokazują tzw. *odwrot od małżeństwa*, a zwrot ku niemalżeńskej kohabitacji (Newman 1999: 118–119).

Ważną kwestią prowokującą dyskusję jest wzrastająca atrakcyjność i powszechność kohabitacji wśród młodych ludzi w Polsce. P. Szukalski, zestawiając dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań pochodzące z lat 90. XX w. z danymi z lat 2002 i 2011, stwierdza, iż związki nieformalne w ciągu ostatnich 25 lat upowszechniły się i to głównie wśród osób młodych. Skala kohabitacji może być analizowana z perspektywy udziału związków kohabitacyjnych wśród wszystkich związków. Z tej perspektywy skala zjawiska wygląda następująco: w roku 1978 związki kohabitacyjne stanowiły 1% ogółu rodzin, w 1988 r. 1,2%, w 1995 r. (mikrospis) 1,7%, w 2002 r. 2,2%, zaś w roku 2011 już 2,9% (jednocześnie było to 3,6% ogółu istniejących związków). Na częstość występowania kohabitacji można też patrzeć z perspektywy zaangażowania ludności w ten typ relacji. Pod tym względem pomiędzy rokiem 2002 a 2011 nastąpiła relatywna zmiana. W 2002 r. w związkach kohabitacyjnych żyło 1,3% ludności w wieku 15 lat i więcej, zaś w 2011 r. było to już 2%, a „wielkości te były o 0,1–0,2 pkt proc. wyższe w przypadku mężczyzn w porównaniu z kobietami” (Szukalski 2014: 1–2).

Analiza danych o kohabitacji pokazuje dominację tego typu związku wśród ludzi młodych – około 4% wśród 25–29-latków, głównie osób stanu wolnego, co stanowi prawie 62% wszystkich związków nieformalnych. Ubywa natomiast osób żyjących w związku nieformalnym wśród rozwodników i owdowiałych (Szukalski 2014: 1–2).

Wcześniejsze badania prowadzone po mikrospisie z 1995 r. wskazywały, iż „w Polsce dominowały związki nieformalne tworzone przez osoby »po przejściach«, mające 40 lat i więcej, rozwiedzione, separowane i owdowiałe” (Slany za: Szukalski 2006: 25). Podobna sytuacja miała miejsce w krajach Europy Zachodniej i USA, gdzie obserwowano wzrost par w kohabitacji wśród ludzi po 35. roku życia (Newman 1999: 119–122).

Interesująca wydaje się analiza stanu cywilnego osób w kohabitacji. Wśród tworzących związki kohabitacyjne w 2011 r. wyraźnie dominują osoby bez wcześniejszych doświadczeń małżeńskich, było ich aż 61,6%, rozwodnicy stanowili 28,3%, wdowy i wdowcy zajęli kolejną pozycję – 5,1%, zaś 5% stanowiły osoby pozostające w związkach małżeńskich (S z u k a l s k i 2014: 1).

Wzrost atrakcyjności i powszechność występowania związków kohabitacyjnych w Polsce rodzi wiele pytań, dotyczących przede wszystkim zmian jakościowych zachodzących w związkach. Mając także na uwadze deklarowane przez Polaków wartości, wśród których na jednym z pierwszych miejsc znajduje się rodzina, istotne jest zrozumienie znaczenia, jakie swojej relacji intymnej nadają pary żyjące w kohabitacji.

3. Kontekst badań własnych

Analizując wyniki dotychczasowych badań, można powiedzieć, że kohabitacja jest bardziej konstruktem teoretycznym niż modelem realizowanym w rzeczywistości, a doświadczanie kohabitacji, mimo powszechnej wiedzy, nadal jest niejasne. Chciałam się zatem dowiedzieć, co przeżycie (przeżywanie) bycia w kohabitacji znaczy dla osób, które w niej są. Zastosowanie w prowadzonych badaniach metodologii fenomenologicznej pozwoliło mi dotrzeć do sensów i znaczeń, jakie swojej relacji intymnej nadają osoby badane, a tym samym uzyskać rozumiejący wgląd w badaną rzeczywistość (por. N o w a k - D z i e m i a n o w i c z 2006: 51–62). Aby dokonać interpretacji wysłuchanych narracji, na potrzeby niniejszego tekstu połączyłam przyjętą filozoficzną perspektywę fenomenologiczną z hermeneutyką.

Ustalając kryteria doboru przypadku, posłużyłam się przyjętą w dysertacji doktorskiej definicją kohabitacji. Szczegółowymi ramami doboru próby badawczej były: brak formalizacji związku intymnego, w którym żyją osoby badane; posiadanie dzieci; wspólne zamieszkiwanie; minimum 6-miesięczny staż związku; wiek od 18 do 45 lat. Ustalając kryteria doboru przypadku, brałam pod uwagę również kryterium „przeżywania danego zjawiska” według C. M o u s t a k a s a: czy osoba badana przeżywała dane zjawisko, czy wyraża zainteresowanie zrozumieniem jego natury i sensu, czy zgodzi się na udział w długim wywiadzie oraz czy badacz będzie mógł zarejestrować przebieg wywiadu i opublikować uzyskane dane (2001: 132). Po ustaleniu kryteriów doboru uczestników badań, wiosną 2013 r. przystąpiłam do poszukiwania rozmówców. Do końca 2013 r. przeprowadziłam dwadzieścia indywidualnych wywiadów narracyjnych, z 10 kobietami i 10 mężczyznami żyjącymi w kohabitacji, mającymi i wychowującymi dzieci, mieszkającymi w Toruniu (10 wywiadów), Brodnicy (4 wywiady), Bydgoszczy (4 wywiady), Golubiu Dobrzyniu (2 wywiady). Poruszana problematyka rozmów

dotyczyła: spostrzeżeń, uczuć, sądów, idei, przykładów, sytuacji związanych z przeżywaniem związku, przede wszystkim sensów i znaczeń przypisywanych relacji intymnej i rodzicielskiej.

4. Sens i znaczenie relacji intymnej w narracjach

Moje pytania badawcze osadziłam w sensach i wartościach autobiograficznych osób badanych. Interesowały mnie sensory i znaczenia, jakie badani nadają swemu małżeńsko-rodzinnemu życiu w obszarach ich wzajemnych relacji. Chciałam uzyskać odpowiedzi na pytania: jak spostrzegasz swój związek, jak opisujesz swoje przeżywanie związku?

W celu zrozumienia sensu i natury związku kohabitacyjnego, analizując dane pochodzące z wywiadów, dokonałam wyodrębnienia niezmiennych horyzontów lub jednostek sensu. Następnie wyróżnione niezmiennie składniki pogrupowałam kolejno w tematy: znaczenie związku i życia rodzinnego, wychowanie dzieci, znaczenie związku nieformalnego, przeżywane trudności i kryzysy w związku, stosunek do wiary i religii, odczucia i wspomnienia związane z poprzednimi związkami, stosunek rodzin pochodzenia i innych osób wobec kohabitacji. Na potrzeby artykułu wybrałam fragment analizowanego materiału empirycznego, próbując przybliżyć Czytelnikowi odpowiedzi na pytania o to, jak osoby w kohabitacji doświadczają relacji intymnej, jaki nadają jej sens i znaczenie, jak ją rozumieją i interpretują.

Związek nieformalny postrzegany jako małżeństwo to znaczenie, jakie swojej relacji intymnej przypisywali moi rozmówcy. Poniżej zaprezentuję fragmenty dosłownych transkrypcji narracji, które wiernie ilustrują horyzontację przeżywania związku w tym obszarze:

Ale jakby – my już jesteśmy mężem i żoną, to jest oczywiste – żyjemy jak mąż i żona, traktujemy się jak mąż i żona, mamy dzieci, mamy wspólne plany, mamy wspólne wartości [...], jak nie nazwać tego małżeństwem, to jest nieformalne małżeństwo (Magda, lat 33, wykształcenie wyższe).

Wspólne mieszkanie, wspólne rachunki, wspólne życie i teraz dziecko (Anna, lat 26, wykształcenie wyższe).

Inne związane z tym obszarem wypowiedzi to: „nasz związek nie różni się niczym od jakiegokolwiek innego związku”; „wszystkie problemy mamy wspólne”; „tak jakby małżeństwo, tylko nie mamy tego na papierach”.

Powyższe fragmenty narracji ilustrują sposób myślenia obecny we wszystkich moich rozmowach, na podstawie których można wysunąć tezę, iż badani nie dostrzegają różnic związanych z życiem w związku sformalizowanym a niesfor-

malizowanym. Badani sami tworzą własną definicję swojego związku, przypisując swojej relacji intymnej cechy rezerwowane do tej pory dla związku małżeńskiego. Moi rozmówcy uważają, iż wspólne zamieszkiwanie, posiadanie dzieci oraz łączenie dochodów i wspólna konsumpcja, a także współprzeżywanie są wystarczającymi argumentami przemawiającymi za tym, aby uznać ich związek – cytując jedną z respondentek – za „nieformalne małżeństwo”. Co więcej, badani nie potrzebują państwowego i kościelnego błogosławieństwa swojego związku, bo przecież ich związek – parafrazując respondentów – „niczym nie różni się od małżeństwa”.

Próbując zrozumieć naturę sił sprawczych napędzających przemiany w obszarze współczesnych związków intymnych, można upatrywać ich przyczyn w zmianach dokonujących się w sferze mentalnej i obyczajowej. Wraz ze zmianami we współczesnym świecie nowe wzory i style życia małżeńsko-rodzinnego umacniają się i stają się społecznie akceptowane. Przykładem ilustrującym zmiany w zakresie postaw wobec małżeństwa i rodziny są badania prowadzone przez Centrum Badań Opinii Społecznej (por. komunikaty: Boguszewski 2008; Hipsz 2013; Wenzel 2002, 2013). Badania z 2013 r. (por. Wenzel 2013) wskazują na znaczącą zmianę w sposobach myślenia o małżeństwie i rodzinie. Popularność zyskują alternatywne formy życia małżeńskiego, do których zaliczane są związki kohabitacyjne. Ogromna większość Polaków (85%) wyraziła aprobatę dla legalizacji heteroseksualnych związków partnerskich. Oprócz badania opinii dotyczących legalizacji alternatywnych form życia, ocenie poddano także kwestię przyczyn spadku gotowości do zawierania małżeństwa. Wśród powodów nie znalazły się – w porównaniu z sytuacją z 1996 r. – trudności materialne czy problemy mieszkaniowe, lecz czynniki psychologiczne i prowadzony tryb życia. Analizując wzrost atrakcyjności alternatywnych form życia, należy także wziąć pod uwagę społeczne przyzwolenie na odkładanie decyzji o zawarciu małżeństwa. W Polsce aż 57% ankietowanych akceptuje tego typu postawy (Boguszewski 2008).

Szukalski za ważny czynnik obserwowalnej zmiany społecznej uznaje *westernizację*, która modyfikuje sposób myślenia młodych Polaków na temat „budowania, funkcjonowania i rozpadu stabilnych związków” (Szukalski 2014: 2). *Okcydentalizacja* polega na próbie odwzorowania nowoczesnego stylu życia celebrytów z USA i Europy Zachodniej, uznawanych za wzór rozwoju cywilizacyjnego.

Ujawnione w narracjach stopniowe niezależnienie związku dwojga ludzi pod względem życia społecznego i ekonomicznego jest zgodne z duchem procesu indywidualizacji, według którego „biografia ludzka zostaje uwolniona spod tradycyjnych wytycznych i zabezpieczeń, spod obcej kontroli i ponadregionalnych praw moralnych, i przeniesiona w obszar działania pojedynczego człowieka jako jego zadanie” (Beck, Beck-Gernsheim 2013: 8).

Kolejne znaczenie przypisywane relacji intymnej, jakie można odczytać z wypowiedzi moich rozmówców, brzmi następująco: podstawą relacji intym-

nej jest uczucie, którym partnerzy się wzajemnie obdarzają, które ich łączy. Jest to drugi wyróżniony przeze mnie niezmienny składnik doświadczania związku przez pary w kohabitacji. W tym kontekście pojawiają się następujące wypowiedzi:

No przede wszystkim się szanujemy i kochamy, to jest najważniejsze... To, że się kochamy. Mamy Jasia. No i chcemy być ze sobą. Lubimy się. [...] Bo Hania tak chce i ja tak chcę... [pauza] bo tak czujemy (Tomasz, lat 45, wykształcenie średnie).

[...] to, czy bym była żoną, czy nie była, to by mi w ogóle nie gwarantowało stałości, stałość gwarantuje mi moja i Janka chęć, tylko i wyłącznie – nic więcej [...] (Magda, lat 33, wykształcenie wyższe).

[...] to wszystko podlega pod zaufanie, jednej osobie, drugiej osobie, drugiej połówce się ufa, to... tylko na tym polega (Marcin, lat 20, wykształcenie zawodowe).

W przytoczonych wyżej fragmentach narracji wyraźnie widać, że relacja opiera się uczuciu. Tę prawidłowość potwierdzają też następujące wypowiedzi: „bo tak czujemy”; „moja i jego chęć”; „chodzi też o takie ufanie instynktowi”. Na podstawie tego uczucia partnerzy budują zaufanie do siebie: „darzę ją uczuciem i w ogóle, i mam zaufanie do niej, tak jak ona do mnie”. Podstawą zaufania jest pewność uczuć drugiej osoby: „ta pewność jest absolutna, na każdym poziomie naszych relacji wzajemnych”, a także pewność co do tego, że wytworzona więź będzie w stanie podołać wyzwaniom, jakie przyniesie czas. Natomiast cechą właściwą tej relacji jest pewność, że w każdej chwili można ją zerwać.

Przytoczone wypowiedzi ilustrują radykalną zmianę charakteru relacji pomiędzy partnerami. W wypowiedziach wyraźnie widać siłę pewnego rodzaju uniwersalizowanego ducha czasu, który pozwala partnerom postrzegać związek intymny w zupełnie innych niż dotychczas kategoriach. Analizując literaturę przedmiotu, można użyć do interpretacji tego obszaru koncepcji *czystej relacji* A. Giddensa. Jednym z aspektów *czystej relacji* jest zaufanie, które zostaje wypracowane na podstawie wytworzonej relacji i nie posiada innych źródeł oparcia (Giddens 2007: 166). Dzisiaj jednostki wchodzą w związek dla niego samego i trwają w nim dopóty, dopóki czepią z niego satysfakcję.

Kolejnym powtarzającym się motywem w wysłuchanych narracjach, związanym ze znaczeniem przypisywanym relacji intymnej, był motyw negatywnej oceny związków formalnych:

[...] nie mamy za specjalnie większych kłótni czy awantur, jak u niektórych małżeństwach bywa, nie mamy czegoś takiego, jak ciche dni, ani nic z tych rzeczy (Olga, lat 28, wykształcenie wyższe).

[...] a relacje są takie [...] czasami w małżeństwie jest gorzej niż na przykład u nas (Katarzyna, lat 35, wykształcenie wyższe).

Zmiany dokonujące się w sferze mentalnej i obyczajowej przynoszą też zmianę w postrzeganiu formalnego związku. Małżeństwo nie jest już instytucją uzasadnioną samą przez się (por. Beck, Beck-Gernsheim 2013: 6; Dyczewski 2002), gwarantującą szczęście i trwałość relacji. Jest wręcz odwrotnie – instytucja małżeństwa jest coraz częściej podawana w wątpliwość, wiele jej się zarzuca. Zatem osoby będące w kohabitacji poszukują innych źródeł oparcia aniżeli formalizacja związku. To właśnie dbałość o uczucie, jakim się wzajemnie obdarzają, daje tym osobom pewność oraz poczucie bezpieczeństwa w relacji. Dobrze ilustrują tę prawidłowość następujące wypowiedzi:

trzeba go pielęgnować, żeby było jeszcze lepiej niż jest, troszczyć się o ten związek – żeby przetrwał (Marcin, lat 20, wykształcenie zawodowe).

[...] po prostu staramy się o siebie każdego dnia, trzeba się starać, trzeba pokazywać drugiej osobie, że nam nadal zależy, że możemy na siebie liczyć i wtedy to będzie trwało, to chyba o to w tym chodzi. O nic więcej (Anna, lat 26, wykształcenie wyższe).

Natomiast w chwilach kryzysowych to wytworzona bliska relacja stanowi źródło pewności i oparcia.

5. Wnioski

Można powiedzieć, że kohabitacja się autonomizuje, stanowi wartością samą w sobie, nie jest już etapem poprzedzającym małżeństwo, lecz staje się taką samą formą, jak związki zalegalizowane (Szułski 2013: 15).

Zaprezentowane narracje w wybranych obszarach doświadczania związku ilustrują zmianę charakteru relacji między partnerami zgodnie z linią rozwojową nowoczesności, gdzie wszystko zostaje przekształcone w decyzje i przekazane odpowiedzialności jednostki (por. Beck, Beck-Gernsheim 2013). Przykłady relacji odzwierciedlają zmiany dokonujące się w sferze wartości, społeczną akceptację przemian w sferze obyczajów oraz zmiany oczekiwań odnośnie do małżeństwa, partnera i jakości życia rodzinnego (Kwak 2005: 65). Badani sami tworzą swój związek, wypełniając go indywidualną formą, nadając mu określone znaczenie – rozumiejąc swój związek jako wspólnotę emocjonalną. Podstawą tej wspólnoty jest miłość, która nie jest dana raz na zawsze. Pielęgnacja uczuć w związku staje się mozolną pracą, poprzez którą wszystko zostaje wynegocjowane, omówione, ustalone. Widoczne w relacji między partnerami nastawienie indywidualistyczne przejawia się w uznaniu, że podstawą funkcjonowania związku jest osiągnięcie szczęścia i samorealizacji.

Naturalnie, mam świadomość faktu, że zaprezentowane sposoby interpretacji doświadczanej sfery intymnej między partnerami poprzez wybrane niezmiennie

składniki doświadczenia, nie obejmują całości złożonego krajobrazu problematyki życia intymnego par w kohabitacji. Głębszej analizie wymaga sfera doświadczeń życia rodzinnego osób badanych oraz procesów przeżywania tego doświadczenia w budowaniu rodzinnej rzeczywistości, z wyróżnieniem sensów i znaczeń, jakie respondenci nadają relacji: rodzic – dziecko. Jestem także świadoma tego, iż moja interpretacja sensów i znaczeń nadawanych relacji intymnej par w kohabitacji ma charakter subiektywny. Niniejszy artykuł jest zatem jednym z wielu głosów w dyskusji na temat współczesnej wiedzy z zakresu małżeństwa i rodziny – wyrażam nadzieję, że w pewnym sensie poszerzy jej zakres.

Bibliografia

- Beck U., Beck-Gernsheim E. (2013), *Całkiem zwyczajny chaos miłości*, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław.
- Biernat T., Sobierajski P. (2007), *Młodość wobec małżeństwa i rodziny. Raport z badań*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Boguszewski R. (2008), *Kontrowersje wokół różnych zjawisk dotyczących życia małżeńskiego i rodzinnego*, BS/54/2008, <http://www.badanie.cbos.pl/detalias.asp?q=a&id=3904>, 28.06.2013.
- Dyczewski L. (2002), *Więź między pokoleniami w rodzinie*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin.
- Giddens A. (2007), *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Grochalska M. (2013), *Kobiety w związkach jako ofiary dyskursu „szczęśliwej rodziny”*, [w:] K. Słany (red.), *Zagadnienia małżeństwa i rodzin w perspektywie feministyczno-genderowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 143–156.
- Hipsz N., *O roli kobiet w rodzinie*, BS/30/2013, <http://badanie.cbos.pl/details.asp?q=a&id=4788>, 28.06.2013.
- Hipsz N. (2013), *Spoleczne oceny alternatyw życia małżeńskiego*, BS/32/2013, <http://www.badanie.cbos.pl/detalias.asp?q=a&id=3904>, 28.06.2013.
- Janicka I. (2006), *Kohabitacja a małżeństwo w perspektywie psychologicznej. Studium porównawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Łukasiewicz A. (2011), *Współczesne formy kohabitacji w Polsce – ujęcie teoretyczne*, [w:] H. Liberska, A. Malina (red.), *Wybrane problemy współczesnych małżeństw i rodzin*, Difin, Warszawa.
- Kwak A. (2005), *Rodzina w dobie przemian. Małżeństwo i kohabitacja*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- Kwak A. (2012), *Od i do małżeństwa i rodziny: „czas” rodziny – „czas” jednostki*, [w:] A. Kwak, M. Bieńko (red.), *Wielość spojrzeń na małżeństwo i rodzinę*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Newman D. M. (1999), *Sociology of families*, Pine Forge Press, Thousand Oaks CA–London–New Delhi.
- Nowak-Dziemianowicz M. (2006), *Doświadczenia rodzinne w narracjach. Interpretacja sensów i znaczeń*, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP, Wrocław.
- Nowak-Dziemianowicz M. (2007), *Czy świat człowieka ma postać narracji? O możliwościach badania, rozumienia i zmiany*, [w:] E. Kurantowicz, M. Nowak-Dziemianowicz (red.), *Współczesne problemy rodziny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.

- wicz (red.), *Narracja – krytyka – zmiana. Praktyki badawcze we współczesnej pedagogice*, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP, Wrocław.
- Nowak-Dziemianowicz M. (2013), *Wprowadzenie do wydania polskiego*, [w:] U. Beck, E. Beck-Gernsheim, *Calkiem zwyczajny chaos miłości*, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław.
- Ostrouch-Kamińska J. (2011), *Rodzina partnerska jako relacja współzależnych podmiotów. Studium socjopedagogiczne narracji rodziców przeciążonych rolami*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Ostrouch-Kamińska J. (2013), *Małżeńska bliskość w rodzinie partnerskiej*, [w:] K. Slany (red.), *Zagadnienia małżeństwa i rodzin w perspektywie feministyczno-genderowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 129–141.
- Slany K. (2001), *Małżeństwo i rodzina w zglobalizowanym świecie*, „Problemy Rodziny”, nr 4–6, s. 3–12.
- Slany K. (2002), *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*, Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków.
- Szlendak T. (2010), *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Szukalski P. (2004), *Kohabitacja w Polsce*, [w:] W. Warzywoda-Kruszyńska, P. Szukalski, *Rodzina w zmieniającym się społeczeństwie polskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 49–74.
- Szukalski P. (2006), *Przestrzenne zróżnicowanie związków kohabitacyjnych w Polsce*, <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/discover>, 25.10.2014.
- Szukalski P. (2013), *Małżeństwo: początek i koniec*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Szukalski P. (2014), *Związki kohabitacyjne w Polsce – co wiemy dzięki NSP’2011?*, „Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny”, nr 3, s. 1–5, <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/discover> 25.10.2014.
- Wenzel M. (2002), *Konkubinaty par heteroseksualnych i homoseksualnych*, BS/49/2002, <http://www.badanie.cbos.pl/detalias.asp?q=a1&id=2673>, 28.06.2013.
- Wenzel M. (2013), *Związki partnerskie – za i przeciw*, <http://www.badanie.cbos.pl>, 28.06.2013.

Monika Blendowska

SENSE AND MEANING OF INTIMATE RELATIONSHIP IN THE NARRATIONS OF COHABITING COUPLES

Summary. Family-marital sphere of a modern human has been undergoing constant changes in respect of the manner of its implementation and forms of common life. The best exemplification of changes in that sphere is cohabitation. The article shows qualitative research results in this area. The purpose of the present text is an attempt to answer the question what is the meaning of experiencing cohabitation for people who are involved in it. Application of phenomenological methodology in my research enabled me to reach the purports and meanings which are given to intimate relationship of examined people, thus it also made possible to obtain understanding insight into investigated reality. So far those areas were absent in Polish pedagogical research. The article discusses the meaning of that kind of relationship for subjects, constituents of that experience, such as creating somebody's own definition of relationship, and feelings being a basis of intimate relationship.

Keywords: cohabiting relationships, family relationship, family, phenomenology.